TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Sınıf-9

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU FABL

Fabl; kahramanları çoklukla hayvanlardan seçilen, ders verme amacı güden, genellikle manzum bir edebî türdür. Fabllarda bir öğüt yer alır. Bu öğüt, genellikle bir atasözü ya da özdeyiş yoluyla verilir. Fabllarda soyut kavramlar, somut olaylar yardımıyla anlatılır.

İnsanların başından geçen her türlü olay fablın konusunu, iyilik-kötülük gibi çatışmalar olay örgüsünü oluşturur. Kahramanlar genellikle hayvanlardır fakat insanlar da zaman zaman bu kahramanlar arasında yer almaktadır. Hayvanlar fablda kurnazlık, cesaret, kibir, kıskançlık, kahramanlık gibi insani özellikleri temsil edecek şekilde yer alır; bunun için fabllarda genellikle teşhis ve intak sanatlarından yararlanılır. Olaya dayanan diğer türlerde olduğu gibi fablda da öyküleyici anlatıma başvurulur. Fabl türünde de masalda olduğu gibi yer ve zaman belirsizdir. Ders verme amacı güdüldüğü için dili sadedir. Zaman zaman kalıp sözlere yer verilir. Masalda olduğu gibi fablda da "dostluk, dayanışma, korku, öfke, kurnazlık" gibi evrensel tema ve kavramlar işlenir.

FABL PLANI

Fabllar; serim, düğüm, çözüm ve öğüt bölümlerinden oluşur.

Serim: Kişiler kısaca tanıtılır, olayın geçtiği çevre belirtilir, olay başlatılır.

Düğüm: Çatışma ortaya konur ve olay düğümlenir. Olayın ayrıntılarına girilir. Merak duygusu yoğunluk kazanır.

Çözüm: Düğüm çözülür, çatışma sona erer. Olay genellikle beklenmedik bir sonuca bağlanır.

Öğüt: Olayla ilgili ana fikir öğüt biçiminde verilir. Bu öğüt daha çok bir atasözü ile ortaya konur.

TEMA: İyilik.

KONU: Farenin kendisine iyiliği dokunan aslanı düştüğü tuzaktan kurtarması.

ÇATIŞMA: İyilik-kötülük, acıma-acımasızlık, güç-güçsüzlük, sabır-sabırsızlık.

KARŞILAŞMA: Aslanın fare ile karşılaşması.

BAKIŞ AÇISI: İlahi bakış açısı.

ANLATICI: Üçüncü tekil kişi.

ASLANLA FARE FABLININ YAPI UNSURLARI

OLAY ÖRGÜSÜ

➢ Aslanın toprakla oynarken pençesinde fare olduğunu görmesi

➢ Aslanın fareye iyilik edip onu serbest bırakması

➢ Günün birinde aslanın ormanda bir tuzağa düşmesi

➢ Aslan çaresiz kükrerken farenin aslanın yardımına gelmesi

➢ Farenin tuzağı kemirerek aslanı tuzaktan kurtarması

KİŞİLER: Aslan ve fare.

ZAMAN: Zaman belirsizdir. "Günün birinde, bir gün, o gün" fablda kullanılan zaman ifadeleridir.

MEKÂN: Mekân belirsizdir. "Orman" fablda kullanılan mekân ifadesidir.

ASLANLA FARE FABLININ BÖLÜMLERİ

SERİM: Aslanın toprakla oynarken pençesinde fare görmesi ve onu öldürmeyip serbest bırakması.

DÜĞÜM: Aslanın bir gün ormanda dolaşırken tuzağa düşmesi, kükreyerek tuzaktan kurtulmak için çabalaması.

ÇÖZÜM: Farenin aslanın imdadına yetişmesi, tuzağı sabırla kemirmesi ve aslanı kurtarması.

ÖĞÜT:

Herkes herkese yardım etmeli,
Ben büyük, o küçük dememeli.
Sabır, biraz da zaman
üçten, öfkeden daha yaman.

ASLANLA FARE

Herkes herkese yardım etmeli,
Ben büyük, o küçük dememeli.
İki masalım var bunun üstüne,
Başka da bulurum isteyene.
Aslan toprakla oynuyormuş bir gün;
Bir de bakmış pençesinde bir fare.
Aslan, aslan yürekliymiş o gün,
Kıymamış canına, bırakmış yere.
Boşuna gitmemiş bu iyiliği.
Kimin aklına gelir
Farenin aslana iyilik edeceği?
Etmiş işte, hem de canını kurtarmış.
Günün birinde aslan
Biraz çıkayım derken ormandan,
Düşmüş bir tuzağa,
Ağlar içinde kalmış;
Kükremiş durmuş boşuna.
Bereket fare usta yetişmiş imdada:
Bu iş kükremekle değil,
Kemirmekle olur, demiş.
Başlamış incecik dişlerini işletmeye
Gelmiş ipin hakkından kıtır kıtır.
Bir ilmik kopunca ağdan hayır mı kalır
Sabır, biraz da zaman
Güçten, öfkeden daha yaman.

La Fontaine'den Masallar
Uyarlayan: Sabahattin Eyüboğlu

SORULAR

SORU 1

Aşağıdakilerden hangisi ya da hangileri fabl ile masalda bulanan ortak özelliktir?

I. Anlatmaya bağlı edebî metin olma
II. Döşeme bölümüne sahip olma
III. Anonim olma
IV. Eğitici yöne sahip olma
V. Tekerlemelere yer verme

A) I ve II. B) I ve IV. C) II ve III. D) III ve IV. E) IV ve V.

Cevap: B

SORU 2

Bir gün Rüzgâr Güneş'le konuşuyormuş.

— Ben senden daha güçlüyüm, demiş.

— Öyle mi, demiş Güneş.

— Elbette, demiş Rüzgâr.

— Bunu sana göstereceğim. Bak şu aşağıdaki yaşlı adamı görüyor musun?

Güneş eğilip bakmış.

— Görüyorum diye cevap vermiş.

Rüzgâr gururla:

— Gör bak, onun ceketini çıkaracağım diye konuşmuş.

Güneş:

— Peki o zaman, demiş. Haydi dene bakalım.

Sonra bulutların arkasına çekilmiş. Merakla Rüzgâr'ı, izlemeye başlamış.

Rüzgâr bütün şiddetiyle esmiş. O estikçe yaşlı adam üşümüş. Üşüdükçe paltosuna sarılmış. Rüzgâr buna öfkelenmiş. Daha da şiddetli esmiş. Bu kez adam paltosunu daha sıkı tutmuş. O ne kadar şiddetli estiyse adam da paltosuna o kadar çok sarılmış. Çünkü çok üşüyormuş. Rüzgâr sonunda pes etmiş. Bu kez sıra Güneş'e gelmiş. Güneş bulutların arkasından çıkmış. Yaşlı adama sıcacık gülümsemiş. Yeryüzünü iyice ısıtmış. Adam pek sevinmiş. Yeryüzü ısındıkça adam da ısınmış. O da gülümsemeye başlamış. Artık paltoya ihtiyacım kalmadı diye düşünmüş. Ve paltosunu çıkarmış.

Güneş Rüzgâr'a dönerek:

— Gördün mü, demiş. Nazik olanlar zorbalardan her zaman daha güçlüdür.

Bu parça fabl türünün aşağıdaki özelliklerinden hangisini temsil <u>etmez</u>?

A) Kahramanları çoğunlukla insan dışındaki canlılardan seçilir.

B) Ders verme amacı güdülür.

C) Genellikle manzum biçimde yapılandırılır.

D) Teşhis ve intak sanatlarından yararlanılılır.

E) Dostluk, dayanışma, kurnazlık, nezaket gibi evrensel tema ve kavramlar işlenir.

Cevap: C

SORU 3

Aşağıdakilerin hangisi fablın özelliklerinden biri <u>değildir</u>?

A) Fabllarda soyut kavramlar, somut olaylar yardımıyla anlatılır.

B) Fabllarda bir öğüt yer alır. Bu öğüt, genellikle bir atasözü ya da özdeyiş yoluyla verilir.

C) Kahramanlar genellikle hayvanlardır fakat insanlar da zaman zaman bu kahramanlar arasında yer almaktadır.

D) Zaman zaman kalıp sözlere yer verilir.

E) Fabllarda genellikle teşbih ve intak sanatlarından yararlanılır.

Cevap: E